

Türkiye'nin Zehirli Bitkileri Ders 7

PSİKOAKTİF BİTKİLER

Psikoaktif Bitkiler (=Psychoactive/Mind Altering Plants)

**-Nöronların sinyal iletimi üzerinden beyin,
merkezi ve periferel sinir sisteminin
performansını etkileyen bitkilerdir.**

**-Az miktarda uyarıcı/ruh durumunu
değiştirici etki gösterirken yüksek
miktarlarda öldürücü olabilirler.**

Psikoaktif maddeleri taşıyan bitkiler çeşitli şekillerde sınıflandırılabilir:

- Taşıdıkları maddelerin kimyasal yapılarına göre,
 - Yarattıkları etkilere göre,
 - Elde edildikleri kaynaklara göre.

Psikoaktif Etkili Bileşikler Farmakolojik Literatürde

Aşağıdaki Şekilde Sınıflandırılırlar:

1)Stimülanlar

**Algıda değişiklik yapmadan, kişiyi canlandıran,
zihni uyaran, girişkenliği artıran, zindelik hissi
veren bileşiklerdir.**

**Bu grup bileşikleri içeren bitkiler/droglar: Kahve,
çay, kakao, guarana, mate, Ephedra, Coca..**

2) Sedatifler, Hipnotikler, Narkotikler

Zaman zaman rüya görme gibi algısal değişiklikler bazen zindelik hissi de yaratan sakinleştirici, uyku verici, endişe azaltıcı, anestezi bileşiklerdir.

Bu grup bileşikleri içeren bitkiler/droglar: **Papaver somniferum**, **Opium**, Valeriana (kedi otu), Humulus lupulus

3)Halüsinojenler

Algıda, konum ve zaman algısında farklı değişikliklere neden olan bileşiklerdir. Peyote (*Lophophora williamsii*),

Cannabis sativa..

En Önemli Bitkisel Kökenli Psikoaktif Maddelerin Psikolojik Etkilerine Göre Sınıflandırılması

Psikolojik Etki Tipi	Etkiye Neden Olan Bitkisel Kökenli Maddeler	Etkiye Neden Olan Fizyolojik Aktivite
Stimulanlar	Kokain, kafein, nikotin	-Norepinefrinin geri alımını engeller. -Hücre içi metabolizmayı aktive eder. -Asetilkolin reseptörlerini uyarır.
Narkotik Analjezikler (Opiatlar)	Opium, morfin, kodein	-Ağrıyı kesen endojen nörotransmitterleri taklit ederler.
Halüsinojenler	Tetrahidrokannabinol, meskalin, miristisin, atropin, skopolamin, harmin	-Endojen nörotransmitterleri taklit ederler. -Norepinefrini taklit eder. -Asetilkolin aktivitesini bloke ederler, serotoninini taklit ederler.

-Yapısında azot (N) içeren ve pek çoğu alkaloid gruplarından birine ait olan neredeyse tüm kimyasal maddeler psikoaktif özellik gösterir.

-Ayrıca bazı alkoller ve terpenik yapılar da psikoaktif özellikleri nedeniyle halüsinojenik maddeler grubundadır.

Cannabis sativa
(Kenevir, kendir, esrar otu)

1.5-2 m boyunda Türkiye' de kültürü yapılan fakat vatanı Hindistan olan bir bitkidir, bu nedenle **Hint keneviri** adı ile de tanınır.

Kenevir de dioik ve tek yıllık bir bitkidir.

Palmat yapraklar, 5-11 foliolden oluşmuştur, folioller lanseolat, kenarları serrattır.

Diři çiçekler, her braktenin koltuđunda 1 tane olmak üzere sık topluluklar oluřturmuřtur.

-Dioik olan bitkinin, diři çiçek durumunun üst tarafındaki yaprak ve brakteler psikoaktif maddelerce zengindir.

Diři çiçek durumları üzerinde gözle görülebilen salgı tüyleri

-Bu kısımlarda bitki tarafından üretilen reçine, bitkiyi kurumaktan koruduğu için özellikle sıcak ve güneşli bölgelerde yetişen bitkilerde serin bölgelerdekilere kıyasla çok daha yoğun olarak üretilir.

Asya kökenli bu BİTKİNİN DÜNYANIN HEMEN HEMEN HER YERİNDE VE İKLİMİNDE YETİŞME ÖZELLİĞİne sahip olması, en yaygın olarak kullanılan bir uyuşturucunun (esrar) imalini kolaylaştırır/yaygınlaştırır.

Reçineli ve biraz yapışkan olan dişi çiçek durumlarından, toz edilip yoğurularak bir kütle hazırlanır, buna ESRAR denir.

Reçine yapısındaki bu üründe bulunan bileşiklerden, özellikle TETRAHİDRO KANNABİNOL (THC) uyuşturucu (narkotik) etkilidir, çabuk alışkanlık ve bağımlılık yapar ve toplum için zararlıdır.

Toplanıp kurutulmuş,
yoğrulmuş dişi çiçek durumları

Çiçek Durumlarından Toplanan Salgı Tüyleri

Diři çiçek durumları üzerindeki salgı tüyleri

-Yoğun ve uzun süreli kullanım ağır psikolojik ve fizyolojik etkiler meydana getirir.

-Ayrıca esrar daha ağır uyuşturucuların kullanımını için bir basamak rolü de görebilir.

Papaver somniferum **(Haşhaş)**

Bir yıllık bir kültür bitkisidir.

**Yapraklar, çıplak, mavimsi-yeşil renkli, çiçekler beyaz veya mor;
stamen çok sayıdadır.**

Kapsül 5 cm çapında, küre biçimindedir, tepeden biraz basıktır.

Özel bıçaklarla toplanan kütle (sakız)
bir araya getirilir, yoğurulur; buna
Opium T. F. (Afyon) denir.

Opium

Opium, %10-25
oranında
alkaloitler
karışımı (AFYON
ALKALOİTLERİ)
içerir.

Afyon bağımlılık yapan bir drog olduğundan kullanılması yasaktır.

KAYNAKLAR

1-Tanker, N., Koyuncu, M., & Coskun, M. (2019). *Farmasötik Botanik Ders Kitabı*, Ankara Üniv. *Ecz. Fak. Yayınları*, 123.

2-Meuninck, J. (2014). *Basic Illustrated Poisonous and Psychoactive Plants*. Rowman & Littlefield.

3-Rätsch, C. (2005). *The encyclopedia of psychoactive plants: ethnopharmacology and its applications*. Simon and Schuster.